

Ålands kommunförbund

Bokslut och verksamhetsberättelse 2024

Fastställd av förbundsstämman § 4/09.05.2025

Innehållsförteckning

1. Viktiga händelser i verksamhet och ekonomi.....	3
1.1 Förbundsdirektörens översikt	3
1.2 Verksamhetens målsättningar.....	4
1.3 Kommunförbundet i media.....	5
2. Kommunförbundets förvaltning.....	6
3. Kommunala avtalsdelegationen	10
4. Ekonomisk utveckling i den kommunala sektorn	11
5. Ekonomi.....	13
6. Noter till bokslutet.....	16
7. Utfall och räkenskapsperiodens resultat.....	17
8. Underskrifter.....	20

1. Viktiga händelser i verksamhet och ekonomi

1.1 Förbundsdirektörens översikt

Året 2024 fortsatte att präglas av ett ostabilt omvärldsläge, där återkommande spänningar i Europa, konsekvenserna av globala kriser samt efterdyningarna av kriget i Ukraina fortfarande gör avtryck. Det ekonomiska läget i Europa har stabiliserats något, vilket även gynnar kommunerna på lokal nivå. På det tekniska planet har den artificiella intelligensen (AI) fortsatt sin snabba utveckling. AI-tåget rusar fram i snabb fart och det gäller att hänga med i utvecklingen – oavsett om man är tjänsteman, förtroendevald eller kommuninvånare.

För Ålands kommunförbunds (ÅKF) del har 2024 i hög grad handlat om samordning och samverkan mellan medlemskommunerna och andra organisationer. I nära dialog med kommunerna har förbundet deltagit i flera strategiskt viktiga styrgrupper, så som flera styrgrupper för införandet av ett helt nytt vårdinformationssystem (VIS) eller utvecklingen av samverkansavtalen. Förbundet har också varit en drivande kraft bakom den kommunala tankesmedjan som nu har blivit verklighet och syftar till att främja idéutbyte, samarbete och långsiktig utveckling. Därtill har ÅKF engagerat sig i den gemensamma digitaliseringen av kommunerna genom att inom ramen för Nätverket för hållbara kommuner lansera en digital färdplan för digitalisering av kommunal verksamhet. De åländska kommunerna är små i dessa sammanhang och genom att kroka arm finns det många vinster att hämta, framför allt för kommuninvånarnas skull.

Under året har förbundet fortsatt att representera medlemmarna i höranden med utskott, kommunala samråd och i olika beslutsorgan. Vi har varit synliga i media och arrangerat eller medverkat till ett flertal seminarier som berör kommunerna och dess

verksamhet. ÅKF har även utökat sina samarbeten och deltog bland annat på E-förvaltningsdagarna i Nacka, vilket gav värdefulla insikter i hur andra regioner arbetar med att modernisera offentlig förvaltning.

Parallellt med utvecklings- och samordningsinsatser har den ordinarie verksamhet fortlöpt i liknande anda som tidigare, där förbundet har lagt stort fokus på att bevaka kommunernas intressen gentemot landskapsregeringen och andra aktörer. Genom att sammanföra kommunernas olika perspektiv har förbundet kunnat driva angelägna frågor med en stark röst på en gemensam arena. Medlemmarnas ekonomiska situation har fortsatt vara en prioriterad fråga, där vi verkar för stabila och långsiktiga förutsättningar för kommunal service med tillhörande finansiering då nya uppgifter tilldelas kommunerna. Under året har det på olika sätt blivit tydligt att välfärdsområdesreformen i riket skapade stora skillnader mellan rikets kommuner och de åländska, vilket vållar större huvudbry än vad som förutsågs. Exempelvis vad gäller olika skattefrågor.

Från och med 2024 publiceras förbundets beredningar och beslutsförslag före sammanträden, ett viktigt steg mot större transparens och delaktighet. Framåtblickande tar vi också med oss de samverkansformer som etablerades under 2024 och visar på hur värdefullt det är när kommunerna kan enas om gemensamma initiativ.

Ålands kommunförbund står redo att fortsätta det arbetet och fortsätta hitta nya, innovativa sätt att stärka kommunernas arbete och värna om det kommunala självbestämmandet.

Minna Hellström
Förbundsdirektör

1.2 Verksamhetens målsättningar

Fastställda av förbundsstämman i november 2023

1. **Ett stöttande och koordinerande förhållningssätt** Kommunförbundet stöttar sina medlemskommuner genom att initiera och medverka till samarbeten, samt har ett koordinerande förhållningssätt på en övergripande kommunal nivå.

90 %

 - a. **Aktiviteter:** VIS-styrgrupper, koordinering av producentansvaret, medverkande i den kommunala tankesmedjan.
 - b. **Resultat:** ÅKF har aktivt bidragit i viktiga frågor som utvecklar det kommunala Åland, genom att representera medlemskommunerna och medverka i olika forum.

2. **Digitalisering** Kommunförbundet verkar för att öka digitaliseringsgraden genom att öka den digitala inkluderingen och nivån av digitalisering hos kommunerna.

80 %

 - a. **Aktiviteter:** Färdplan för digitalisering, AI-inspiration, utbildning i effektiva och digitala möten.
 - b. **Resultat:** Satsningen på digital utveckling har skapat förutsättningar för ökad digital kompetens och bättre samordning.

3. **Intressebevakning** Kommunförbundet bevakar sina medlemskommuner intressen genom att vara en trovärdig samhällsaktör som för fram fakta och tar ställning i viktiga frågor.

80 %

 - a. **Aktiviteter:** Insändarsvar på ledare, arbetsgrupp för revidering av kommunallagen, ett brett och utbyggt nätverk.
 - b. **Resultat:** ÅKF har stärkt sitt förtroende som samhällsaktör genom konkreta insatser och tidigt deltagande i olika beslutsprocesser.

4. **Opinion och debatt** Kommunförbundet får genomslag i opinionen genom att förekomma i åländsk media åtminstone 2 gånger per månad.

75 %

 - a. **Aktiviteter:** ÅKF har förekommit i åländsk media totalt 18 gånger under året, vilket i snitt är 1,5 gånger per månad.
 - b. **Resultat:** Resultatet ligger något under den uppsatta ambitionen om minst två gånger per månad, men visar ändå en regelbunden närvaro i samhällsdebatten och möjliggör fortsatt opinionsbildning i relevanta frågor.

5. **Utbildning** Kommunförbundet arrangerar minst 1 seminarium för de kommunalt förtroendevalda under året.

100 %

 - a. **Aktiviteter:** Bidragit till seminarium om jämställdhet, hållit utbildning för förtroendevalda på Vårdö samt seminarium tillsammans med Finlands kommunförbund
 - b. **Resultat:** ÅKF överträffade det uppsatta målet genom flera olika typer av seminarium. Insatserna har gett både fördjupad kunskap och stärkt nätverkande mellan förtroendevalda i olika delar av kommunfältet.

1.3 Kommunförbundet i media

Synlighet och genomslag

18

gångar

Från januari till december under år 2024 har kommunförbundet förekommit i åländsk media totalt 18 gånger. Rubrikerna har bland annat handlat om att "Tankesmedja kan eliminera skyttegravar", "Budgeten får både ris och ros av kommunerna" samt "Kommuner kritiserar ny lag: Skapar önskade kostnader". Förbundet har även skrivit en insändare med rubriken "Kommunerna drar AI-loket" som svar på en ledare om AI.

Inom vilka temaområden förekommer kommunförbundet i media? En kartläggning lyfter fram att förbundet främst förekommer i media i övergripande samhällsfrågor, tätt följd av både lagstiftning och ekonomi.

1. Samhälle
2. Lagstiftning
3. Ekonomi

"Det går inte att sticka under stol med att det finns en stor digitaliseringsskuld på Åland. Orsakerna är flera: det är kostsamt att investera i nya digitala system, systemen måste vara på svenska och att ställa om till digitala arbetsprocesser kräver tuffa förändringsprocesser. Men att vi står stilla, det stämmer inte."

Insändare 4 december 2024

Tema		
Organisation	3	17 %
Ukraina	0	0 %
Lagstiftning	4	22 %
Ekonomi	4	22 %
Finland	1	6 %
Samhälle	5	28 %
Vård och omsorg	0	0 %
KAD	1	6 %
Summa	18	100 %

Forum		
Ålands radio	8	44 %
Ålandstidningen	9	50 %
Nya Åland	1	6 %
Annan	0	0 %
Summa	18	100 %

"Ålands kommunförbund: Kriskommuner ska inte i första hand ta lån för att rädda sin likviditet eftersom de då ökar sin skuldbörda."

Nyhetsartikel 5 maj 2024

2. Kommunförbundets förvaltning

Översikt av verksamheten

Ålands kommunförbund k.f. är de åländska kommunernas intresseorganisation för intressebevakning och samverkan. Förbundet har 14 medlemskommuner, varav åtta är landsbygdskommuner och sex är skärgårdskommuner. Medlemskommunernas invånarantal utgör 43 % av den totala befolkningen.

Förbundets övergripande uppdrag är att stärka kommunernas förutsättningar för lokalt självstyre och samverkan. Ålands kommunförbunds uppgifter, rösträtt och finansiering regleras i kommunallagen och förtydligas i grundavtalet mellan medlemskommunerna.

Enligt grundavtalet ska kommunförbundet utgående från kommunernas behov:

1. Bevaka kommunernas intressen gentemot landskapet
2. Fungera som remissinstans
3. Fungera som samarbetsorgan för kommunerna
4. Utse kommunala avtalsdelegationen samt sköta dess ekonomi och förvaltning
5. Fungera som rådgivande organ inom juridik, ekonomi och arbetsmarknadsfrågor
6. Fungera som samarbetsorgan vid kommunalt samarbete utanför Åland
7. Utveckla den kommunala självstyrelsen inom ramen för Ålands självstyrelse och svenska språket
8. Ha hand om andra gemensamma ärenden om förbundsstämman så beslutar

Utöver detta kan kommunförbundet även utföra andra uppdrag som endast berör vissa kommuner. Ur ett strikt juridiskt perspektiv regleras förbundets existens idag i kommunallagen, samtidigt som förbundets yttersta mandat återfinns hos medlemskommunerna.

Målet är att kommunförbundet ska fungera som en stark intresseorganisation och förhandlingspart, en samordnare samt ett service- och kompetenscentrum som bland annat förankrar kommunala frågor och ger vägledning till kommunerna. Förbundets resurser har huvudsakligen fördelats mellan intressebevakning, remissarbete kring lagförslag och deltagande i olika processer som berör kommunerna.

Kommunala avtalsdelegationens verksamhet ansvarar för förhandlingar kring kollektivavtal.

Intressebevakning

Kommunförbundets intressebevakning inriktas huvudsakligen på att tillvarata kommunernas intressen gentemot landskapet, men omfattar även samverkan med övriga relevanta aktörer. Arbetet utgår ifrån följande principer:

Kommunalt självstyre innebär lokalt beslutsfattande i frågor som direkt berör kommunernas verksamhet. Principen är mångfacetterad och innefattar bland annat demokratiska val till kommunernas beslutande organ samt ekonomisk självständighet genom rätten att uppbära skatt.

Kommunalt självstyre

Den kommunala
finansieringsprincipen

Kommunövergripande
frågor och
långsiktighet

Tack vare det kommunala självstyret kan kommunerna ta en aktiv roll i den politiska processen, säkerställa en nära dialog med invånarna samt anpassa service och beslut utifrån lokala förutsättningar.

Den kommunala finansieringsprincipen

återfinns i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse (1992) och är en i internationella fördrag bindande princip för de ekonomiska relationerna mellan landskapet och kommunerna. Den innebär att landskapet inte ska belasta kommunerna med nya åtaganden eller höjda ambitionsnivåer utan att tillhandahålla full finansiering. På motsvarande sätt ska också kostnadsneutralitet gälla när landskapet flyttar ansvar från kommunerna.

Kommunövergripande frågor och långsiktighet

Många av de utmaningar kommunerna står inför är gränsöverskridande och kräver ett helhetsperspektiv samt ett långsiktigt arbetssätt. Genom ökat samarbete och sammanhållning kan kommunerna mer effektivt hantera komplexa frågor, vilket i sin tur gynnar både medborgarna och samhället i stort.

Överläggningar med landskapsregeringen

För att skapa mer strukturerade former för samråd i samband med överläggningar med landskapsregeringen har kommunförbundet tecknat ett samrådsavtal med Ålands landskapsregering, Mariehamns stad och Jomala kommun. Det nuvarande avtalet trädde i kraft i januari 2023.

Under årets första halva bestod samrådsdelegationen av Gun Holmström, Sven-Anders Danielsson samt Kennet Lundström. Eftersom en ny mandatperiod inleddes under året utsågs en ny samrådsdelegation i juni, bestående av styrelsens ordförande Thomas Mattsson, viceordförande Ann-Sofi Stjärnfelt och styrelseledamot Marika Blomqvist. Förbundsdirektör Minna Hellström har ingått i båda delegationer.

Remissinstans

Kommunförbundets roll som remissinstans är en central del av intressebevakningen. Perspektiven som genomsyrar remissarbetet sammanfaller med de som präglar förbundets övriga intressebevakning.

Under 2024 behandlade förbundet totalt tio remisser, vilket är en liten ökning jämfört med de senaste åren.

Utlåtanden från förbundsstyrelsen under året

1. Utlåtande likviditetsstödslag
2. Synpunkter inför revidering av kommunallagen
3. Utlåtande om informationshanteringslag
4. Utlåtande om ny lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare
5. Utlåtande om ny demokratistrategi
6. Utlåtande om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget
7. Synpunkter på landskapsandelssystemet inför utvärderingen 2024
8. Utlåtande lag om tryggande av kommunal service
9. Utlåtande om LL om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som ska arbeta med barn
10. Utlåtande om landskapslag om cybersäkerhet och motståndskraft

Utöver remissutlåtanden är det förbundets ambition att delta så tidigt som möjligt i lagstiftningsprocessen, för att skapa så goda påverkansmöjligheter som möjligt. Under året har detta bland annat tagit sig i uttryck i det omfattande arbete som har gjorts med kommunallagen, där förbundet har deltagit i arbetsgruppen som har sammanträtt varannan vecka hela hösten. Resultatet är ett balanserat betänkande som i stor mån tar hänsyn till de olika synpunkter som framfördes från kommunerna under våren 2024.

Rådgivning

Syftet med rådgivningen som kommunförbundet tillhandahåller är dels att tillvarata befintlig kunskap, dels att höja den grundläggande kompetensen hos kommunernas anställda. Förbundet erbjuder konkret expertstöd inom bland annat kommunal juridik, ekonomi och frågor som berör kollektivavtal. Den begränsade personalstyrkan sätter dock ramar för hur omfattande den rådgivande verksamheten kan vara.

Rådgivningen utförs främst genom att förse kommunerna med den bästa tillgängliga informationen, baserat på aktuella rättskällor och riktlinjer, för att säkerställa korrekt tillämpning av lagstiftning och andra bestämmelser. Även om rådgivningsinsatserna inte statistikförs, var efterfrågan relativt hög under våren 2024 när nya organ skulle tillsättas i kommunerna.

Grundprincipen är att varje kommun och kommunalförbund själva bär ansvaret för tolkning och tillämpning av lagar och bestämmelser. Detta innefattar även hantering av eventuella besvär som inlämnas över fattade beslut.

Ålands kommunförbund har sedan 2021 ett serviceavtal med Finlands kommunförbund för att utöka rådgivningsutbudet.

Gällande kollektivavtal samverkar Kommunala avtalsdelegationen (KAD) med Kommunarbetsgivarna i riket.

Kurser och seminarium

De åländska kommunerna har tillgång till ett brett kursutbud via Finnish Consulting Group (FCG), där vissa utbildningar är riktade specifikt till Åland. Ålands kommunförbund har en löpande dialog med FCG för att säkerställa att utbudet motsvarar kommunernas aktuella behov.

Förbundet medverkar gärna i utbildningar och seminarier, under året har totalt fyra tillfällen arrangerats eller stöttats av förbundet:

- **Seminarium om jämställdhet** (samarbete med Bärkraft) i mars 2024
- **Utbildning för förtroendevalda** (Vårdö) i april 2024
- **Utbildning i mötesteknik/digitala möten** för kommundirektörer i maj 2024
- **Seminarium med Finlands kommunförbund** för förtroendevalda i oktober 2024

Kommunförbundets personal

Ålands kommunförbund har i genomsnitt 1,00 anställt årsverke.

Riskbedömning och osäkerhetsfaktorer

Ålands kommunförbundet är ett lagstadgat organ enligt 13 kap. i Kommunallag för Landskapet Åland (1997:72). Verksamheten är avgränsad till den nivå som krävs för att säkerställa nödvändig intressebevakning, sakkunnigverksamhet och utbildningsstöd.

Den begränsade omfattningen av förbundets organisation medför att en stor del av kompetensen är beroende av en enskild individ, vilket gör verksamheten sårbar vid personalförändringar eller frånvaro.

Förbundets ekonomiska förvaltning sköts genom avtal av Nova Alandia Ab.

Hållbarhets- och miljöarbete

Ålands kommunförbund är sedan 2016 en medaktör i det åländska hållbarhetsinitiativet Bärkraft. De sju strategiska utvecklingsmål som tagits fram för Åland baseras på och bidrar till förverkligandet av FN:s globala mål.

Sedan 2023 är förbundsdirektör Minna Hellström tillsammans med Arne Selander (Mariehamns stad) ordförande för nätverket för hållbara kommuner, vars främsta uppgifter är att stärka och koordinera kommunernas arbete med att genomföra den åländska hållbarhetsagendan. Inom nätverket sker erfarenhetsutbyte och gemensamma initiativ, vilket främjar ett målinriktat och resurseffektivt hållbarhetsarbete. Under året har nätverket arbetat med flera frågor, bland annat genom en särskild arbetsgrupp för laddinfrastruktur. Under sommaren togs en gemensam digital färdplan fram, och en styrgrupp för dess förverkligande tillsattes i december. Dessa insatser är viktiga steg mot ett mer samordnat och hållbart arbetssätt på Åland, samtidigt som nätverken inom Bärkraft bidrar till synergieffekter kring gemensamma mål.

Kommunförbundets interna kontroll

Med hänsyn till förbundets begränsade verksamhet är den interna kontrollen organiserad så långt det är möjligt och ändamålsenligt. Löpande betalningar hanteras av Nova Alandia Ab enligt avtal, samtliga utbetalningar attesteras digitalt av förbundsdirektören. Förbundsstyrelsen hålls regelbundet underrättad om förbundets ekonomiska ställning.

Förbundets revisorer har rätt att begära all nödvändig information från Nova Alandia Ab om förbundets ekonomiska transaktioner. Förbundsstyrelsens ordförande godkänner kostnader som avser förbundsdirektören.

De sju strategiska utvecklingsmålen

1 | **Välmående**

2 | **Tillit och delaktighet**

3 | **God vattenkvalitet**

4 | **Biologisk mångfald**

5 | **Attraktionskraft**

6 | **Kraftigt minskad klimatpåverkan**

7 | **Hållbar konsumtion och produktion**

Motionskampanj

Under våren 2024 deltog förbundet i "Heja-kampanjen", som ingår i Folkhälsostrategin för Åland 2023–2030 och har som målsättning att vi alla ska må så bra som möjligt nu och i framtiden. Samtliga kommunanställda bjöds in till kampanjen, som gick ut på att träna eller röra på sig minst 2,5 h per vecka i totalt sex veckor.

Sammanlagt deltog 40 personer i kampanjen, vilket resulterade i 958 h träning (i snitt 3,9h per vecka) samt 3876 kilometer rörelse och 30 400 höjdmeter. Kampanjen visade både på kommunal gemenskap, tävlingsanda och hälsomedvetenhet – och bidrog till att skapa välmående kommuner genom en hälsosam arbetsstyrka.

3. Kommunala avtalsdelegationen

Verksamhetsberättelse 2024

Den kommunala avtalsdelegationen (KAD) är ett lagstadgat organ. Uppgifterna är enligt 100 § kommunallagen att på kommunernas och kommunalförbundens vägnar självständigt förhandla och avtala om anställningsvillkoren för kommunernas och kommunalförbundens tjänstemän och arbetstagare i enlighet med landskapslagen om tjänstekollektivavtal (1978:22) och lagen om kommunala arbetskollektivavtal (FFS 670/1970). KAD kan även ge rekommendationer i allmänna anställningsfrågor och har hand om rådgivning och service till kommunerna och kommunalförbunden i arbetsmarknadsfrågor. Ålands kommunförbund har skrivit avtal med Jomala kommun, som tillhandahåller tjänsten som avtalschef omfattande 60 procent av heltid genom en köptjänst, sedan kommunförbundet upphandlade funktionen år 2013. Som avtalschef fungerar Jesper Strandvik, som är stationerad på kommunkansliet i Jomala. Under pågående avtalsperiod arbetar avtalschefen kontinuerligt i den Kommunala arbetsmarknadsgruppen. Vidare fungerar avtalschefen som ett stöd för medlemskommunerna vid tolkningen av tjänste- och kollektivavtalen.

Under året har Christian Nordas varit ordförande och Dan Lindblom har varit viceordförande. Övriga ordinarie medlemmar är Sari Hautamäki, Berit Hampf, Kerstin Lindholm samt Henrik Häggblom.

Nuvarande tjänste- och arbetskollektivavtal varar för perioden 1.4.2022–30.4.2025. I avtalen finns flera uppgörelser där avtalschefen i arbetsgrupper med representanter från

huvudavtalsorganisationerna utreder och tar fram material för vidare behandling.

Omvärld

Den höga inflationstakten påverkade de uppgörelser som slöts kring stupstocks-uppgörelsen. I riket har riksregeringens planerade arbetsmarknadsåtgärder föranlett meningsskiljaktigheter mellan arbetsmarknadsparterna. Effekterna av konflikten påverkade inte den åländska kommunala avtalsrörelsen under 2023. KAD har också följt med de effekter som välfärdsreformen haft på avtalsuppgörelserna i riket.

Verksamhet

År 2024, som är det sista hela året under den cirka tre år långa avtalsperioden, har varit ett arbetsintensivt år för de arbetsgrupper där representanter för KAD deltagit. Kommunala arbetsmarknadsgruppen samt den arbetsgrupp som genom underteckningsprotokollet tillsatts för att hantera UKTA-frågorna har sammanträtt regelbundet under året. I UKTA gruppen har KAD, utöver avtalschefen, representerats av ledamot Kerstin Lindholm.

Under 2024 enades parterna om hanteringen av den centraliserade justeringspott som ingick i överenskommelserna för AKTA, TS samt TIM-AKA för avtalsperioden 2022–2025. Under 2024 har arbetsgruppen för UKTA tagit fram ett utkast till modell för att utveckla arbetsvärderingen inom UKTA i enlighet med underteckningsprotokollet. Slutgiltiga beslut gällande modellen fattas under våren 2025.

Läget inom den kommunala förhandlingsrörelsen bedöms vara stabilt. Kostnaderna för KAD uppgick år 2024 till 90 933,23 euro (budgeterat 91 300 euro).

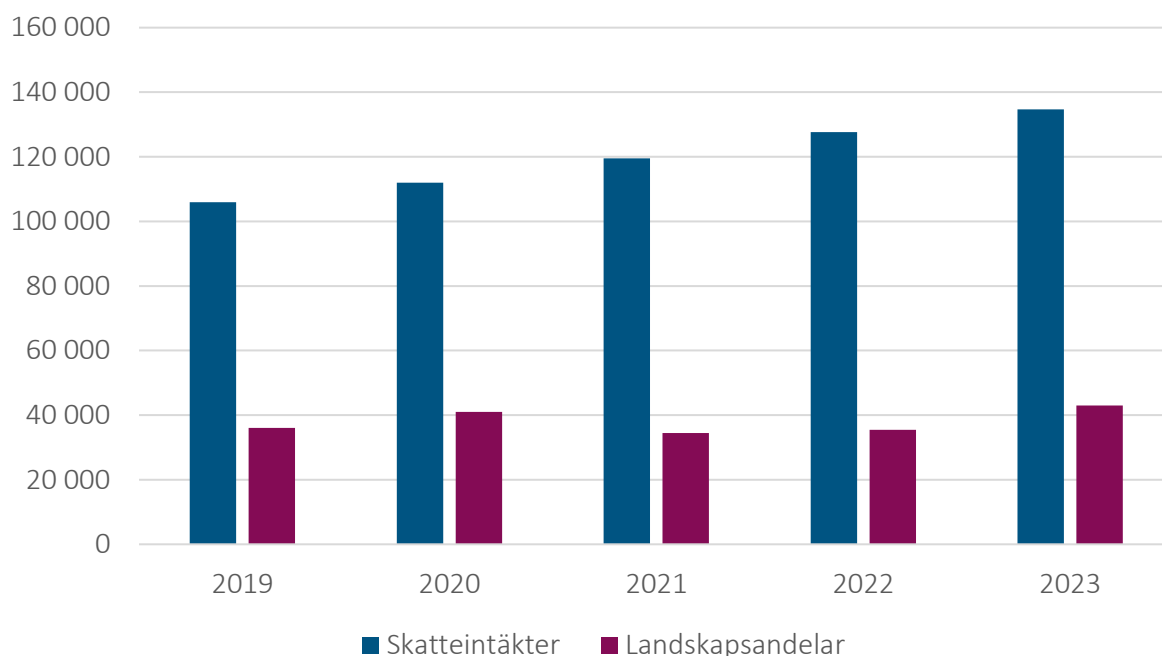
4. Ekonomisk utveckling i den kommunala sektorn

Huvudsakliga intäkter och kostnadsutveckling

Kommunernas räkenskapsperiod slutade positivt år 2023, trots att verksamhetskostnaderna ökade med totalt 12 miljoner till 200,3 miljoner euro. Resultatet landade på 4,9 miljoner euro, vilket är en ökning med 3,5 miljoner euro jämfört med året innan. Kommunernas samlade årsbidrag steg med 3,9 miljoner euro jämfört med 2022 och slutade på 17,3 miljoner euro.

Kommunernas samlade investeringsutgifter ökade med 4,5 miljoner euro jämfört med 2022. Den totala lånestocken minskade med 5,1 miljoner euro.

Skatteinkomster och landskapsandelar (2019-2023)

Tabell 1: Sammanställning över skatteinkomster och landskapsandelar 2019–2023 (källa: ÅSUB)
(*år 2020 betalades ett coronastöd ut i form av extra landskapsandelar)

Skatteintäkterna ökade med 7,1 miljoner och uppgick därmed till 134,7 miljoner euro år 2023. Landskapsandelarna ökade med 7,5 miljoner euro till totalt 43 miljoner euro.¹

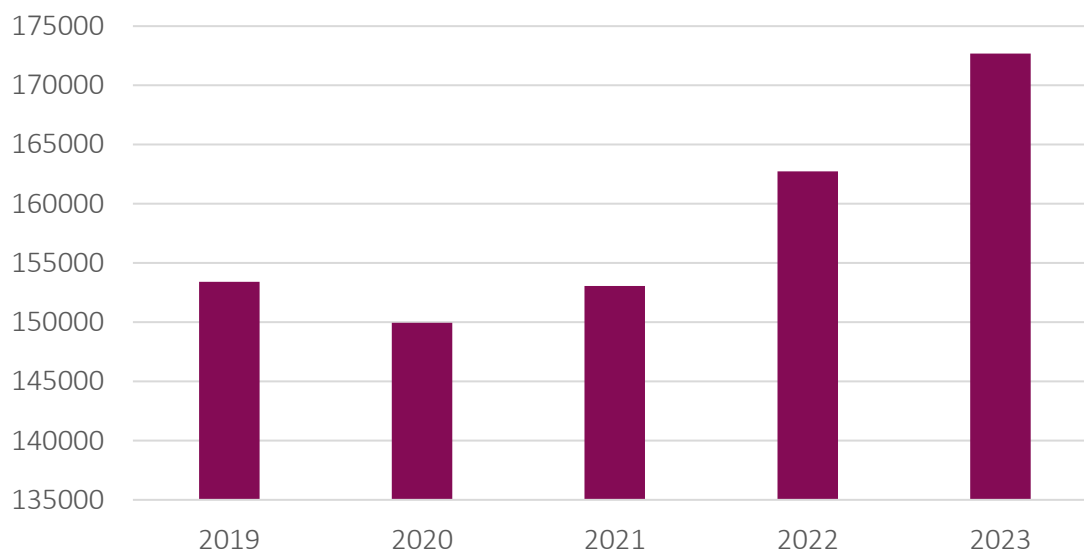
Kommunerna kompenseras även med 70 % av inkomstbortfallet på grund av grundavdraget och resekostnadsavdraget.

¹ Ålands statistik- och utredningsbyrå. (2023). *Kommunernas och kommunalförbundens ekonomi och verksamhet 2023*. Hämtad 05.03.2025 från <https://www.asub.ax/sv/statistik/kommunernas-och-kommunalforbundens-ekonomi-och-verksamhet-2023>

Kostnadsutveckling

Kostnadsutvecklingen i kommunerna är alarmerande hög. Under perioden 2019 till 2023 har nettodriftskostnaderna ökat med närmare 20 miljoner euro. Flera faktorer bidrar till ökningen, en del är förknippade med befolkningstillväxt, men en betydande andel härrör från en åldrande befolkningsstruktur, ökade kostnader inom vissa verksamhetsområden samt mer detaljerad och krävande lagstiftning som höjer ambitionsnivån i den kommunala servicen.

Nettodriftskostnader (2019-2023)

Tabell 2: De totala nettodriftskostnaderna i de åländska kommunerna 2019–2023 (källa: ÅSUB)

Grundskolans utgifter är den enskilt största utgiftsposten för kommunerna, följt av barnomsorg i daghem och boendeservice för äldre med heldygnsomsorg.²

Utmaningar

Kommunsektorn har stått och står inför flera ekonomiska utmaningar. Under 2023 uppstod en betydande rytmstörning i skatteintäkterna, vilket kan vara en följd av välfärdsområdesreformen i riket. Osäkerheten kring skatteintäkterna och prognoserna av dessa försvårar kommunernas ekonomiska planering, då underlaget av tillförlitliga faktorer blir alltmer begränsat.

Flera kommuner har under flera års tid budgeterat för underskott, men ändå uppvisat överskott vid årets slut. En orsak är den försiktighetsprincip som många kommuner tillämpar i sin budgetprocess. I dagsläget uttrycks emellertid oro för att rytmstörningar kommer leda till motsatsen – mindre skatteintäkter framöver.

Tre kommuner – Kökar, Kumlinge och Lumparland – signalerade om behov av likviditetsstöd under 2024. Detta visar på en allvarlig brist i kommunernas finansiella förutsättningar och understryker de långsiktiga riskerna med otillräcklig likviditet. På sikt är en sådan utveckling ohållbar.

² Ålands statistik- och utredningsbyrå. (2023). *Kommunernas och kommunalförbundens ekonomi och verksamhet 2023*. Hämtad 05.03.2025 från <https://www.asub.ax/sv/statistik/kommunernas-och-kommunalforbundens-ekonomi-och-verksamhet-2023>

5. Ekonomi

Driftsekonomi och finansiering av verksamheten

RESULTATRÄKNING	Not	01.01.2024 2024-12-31	01.01.2023 2023-12-31
VERKSAMHETENS INTÄKTER			
Försäljningsintäkter		239 245,29	228 254,44
SA VERKSAMHETENS INTÄKTER		239 245,29	228 254,44
VERKSAMHETENS KOSTNADER			
Personalkostnader			
Löner och arvoden		-96 264,37	-88 232,04
Lönebikostnader			
Pensionskostnader		-14 503,82	-13 642,78
Övriga lönebikostnader		-1 485,71	-1 740,67
Personalkostnader totalt		-112 253,90	-103 615,49
Köp av tjänster		-119 872,03	-117 154,55
Material, förnödenheter och varor		-2 567,04	-3 361,89
Övriga verksamhetskostnader	1	-4 610,60	-4 112,86
VERKSAMHETSBIDRAG		-58,28	9,65
Finansiella intäkter och kostnader			
Ränteintäkter		58,28	14,67
Räntekostnader och övriga finansiella kostnader		0,00	-24,32
Finansiella intäkter och kostnader totalt		58,28	-9,65
ÅRSBIDRAG			
RÄKENSKAPSPERIODENS UNDERSKOTT		0,00	0,00

FINANSIERINGSKALKYL**2024-12-31****2023-12-31****Finansieringens kassaflöde**

Förändringar av eget kapital

Övriga förändringar av likviditeten

Förändringar av kortfristiga fordringar

Förändringar av räntefria kort- och långfristiga skulder

Finansieringens nettokassaflöde

-2 892,03

-81,09

18 554,99

-23 314,41

15 662,96**-23 395,50****Förändring av kassamedel****15 662,96****-23 395,50**

Förändring av kassamedel

Kassamedel 31.12

Kassamedel 01.01

28 189,87

12 526,91

12 526,91

35 922,41

15 662,96**-23 395,50**

BALANSRÄKNING	Not	2024-12-31	2023-12-31
AKTIVA			
BESTÅENDE AKTIVA			
Placeringar			
Övriga aktier och andelar		25,00	25,00
Placeringar totalt		<u>25,00</u>	<u>25,00</u>
BESTÅENDE AKTIVA TOTALT		25,00	25,00
RÖRLIGA AKTIVA			
Fordringar			
Kortfristiga	2		
Kundfordringar		6 601,69	4 647,47
Övriga fordringar		9 096,99	8 350,17
Resultatregleringar		704,98	513,99
Kortfristiga totalt		<u>16 403,66</u>	<u>13 511,63</u>
Fordringar totalt		16 403,66	13 511,63
Kassa och bank		28 189,87	12 526,91
RÖRLIGA AKTIVA TOTALT		44 593,53	26 038,54
AKTIVA TOTALT		<u>44 618,53</u>	<u>26 063,54</u>
BALANSRÄKNING	Not	2024-12-31	2023-12-31
PASSIVA			
EGET KAPITAL			
Räkenskapsperiodens överskott		<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
EGET KAPITAL TOTALT		0,00	0,00
FRÄMMANDE KAPITAL			
Kortfristigt	3		
Skulder till leverantörer		29 429,25	12 996,13
Övriga skulder		3 808,17	3 349,87
Resultatregleringar		11 381,11	9 717,54
Kortfristigt totalt		<u>44 618,53</u>	<u>26 063,54</u>
FRÄMMANDE KAPITAL TOTALT		44 618,53	26 063,54
PASSIVA TOTALT		<u>44 618,53</u>	<u>26 063,54</u>

6. Noter till bokslutet

Specifikationer

NOTER RESULTATRÄKNING

1 Övriga verksamhetskostnader

	2024-12-31	2023-12-31
Lokalhyra	3 600,00	3 600,00
Hyra för möteslokaler	105,98	0,00
Övriga utgifter	904,62	512,86
Totalt	4 610,60	4 112,86

NOTER BALANSRÄKNING

2 Fordringar

2.1 Kortfristiga fordringar

	2024-12-31	2023-12-31
Försäljningsfordringar	0,00	0,00
Fordring till kommunerna	6 601,69	4 647,47
Övriga fordringar	9 096,99	8 350,17
Resultatregleringar	704,98	513,99
Totalt	16 403,66	13 511,63

3 Främmande kapital

3.1 Kortfristigt främmande kapital

	2024-12-31	2023-12-31
Skuld till Mariehamns stad	357,71	231,77
Skuld till kommunerna	26 202,72	9 978,41
Leverantörsskulder	2 868,82	2 785,95
Övriga skulder	3 808,17	3 349,87
Resultatregleringar	11 381,11	9 717,54
Totalt	44 618,53	26 063,54

NOTER ANGÅENDE PERSONALEN OCH MEDLEMMAR AV FÖRVALTNINGSORGAN

Genomsnittliga antalet anställda

	2024-12-31	2023-12-31
Personal	1,00	1,00
Totalt	1,00	1,00

7. Utfall och räkenskapsperiodens resultat

Perioden 01.01.2024-31.12.2024

Räkenskapsperiodens resultat uppgår till 0,00 € efter att medlemskommunernas andelar återbärs i enlighet med skrivningar i grundavtalet för Ålands kommunförbund och föranleder därmed inga ytterligare åtgärder.

Eftersom Ålands kommunförbund inte har ett grundkapital eller ackumulerade överskott/underskott från tidigare år i balansräkningen sker balanseringen av räkenskapsperiodens underskott eller överskott mot skulder eller fordringar i balansräkningen.

Budgetutfall

Kolumn	Bokslut 2024	Budget 2024	Avvikelse	Förverkligande %
VERKSAMHETSINTÄKTER				
Försäljningsintäkter				
Ersättning av kommuner	231 046,45	257 300,00	-26 253,55	90 %
Övriga intäkter från försäljning	8 198,81	5 000,00	3 198,81	164 %
Summa försäljningsintäkter	239 245,29	262 300,00	-23 054,71	91 %
SUMMA VERKSAMHETSINTÄKTER	239 245,29	262 300,00	-23 054,71	91 %
Personalkostnader	-112 253,90	-118 000,00	5 746,10	95 %
Köp av tjänster	-119 872,03	-137 000,00	17 127,97	87 %
Inköp av förnödenheter (inklusive övrigt)	-3 471,66	-3 700,00	228,34	94 %
Hyror	-3 705,98	-3 600,00	-105,98	103 %
SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER	--239 303,57	-262 300,00	23 054,71	91 %
Finansiella intäkter och kostnader	58,28	-	-	
Vinst/förlust	0,00	0,00	0,00	

Avvikelser

- Personalkostnader: Sammanträdesarvoden utföll betydligt lägre än budgeterat
- Köp av tjänster: Tryckning och annonsering användes inte alls
Kontor, bank och experter användes ej till fullo

Årets bokslut visar ett överskott, vilket främst beror på att förbundet har kunnat arbeta effektivt och hålla nere kostnaderna på flera områden. Bland annat har digitala möten, e-tjänster och en mer modern IT skapat större flexibilitet och minskat behovet av extern service, vissa insatser har inte heller förverkligats i den omfattning som det har budgeterats för. Det har heller inte skett några plötsliga händelser, utan året har varit stabilt i flera avseenden.

Förbundets totala budget är relativt liten, vilket gör att även mindre avvikelser i utgifter eller intäkter snabbt visar sig i bokslutet och kan ge intryck av stora procentuella skillnader.

Budgetutfall 2024 i förhållande till fakturerade kommunandelar

Kommun	ÅKF budget 2024	KAD budget 2024	Inbetalade kommunandelar	Återbetalning totalt
Brändö	6 983,85	1 527,60	6 975,06	1 536,38
Eckerö	11 544,61	2 560,44	12 284,51	1 820,53
Finström	33 519,66	7 409,20	35 321,71	5 607,15
Föglö	6 331,33	1 402,22	6 709,62	1 023,93
Geta	5 367,68	1 203,20	5 933,65	637,22
Hammarland	19 573,79	4 347,69	21 377,83	2 543,65
Jomala		16 811,78	17 118,66	-306,88
Kumlinge	3 951,97	873,70	4 137,75	687,93
Kökar	2 551,53	568,69	2 664,74	455,47
Lemland	27 909,25	6 164,77	30 051,06	4 022,96
Lumparland	4 922,56	1 084,46	5 053,72	953,30
Mariehamn		37 763,82	37 406,11	357,71
Saltvik	24 036,58	5 301,71	25 463,68	3 874,60
Sottunga	1 353,30	300,31	1 523,05	130,57
Sund	12 577,36	2 785,51	13 160,95	2 201,91
Vårdö	5 376,54	1 194,92	5 864,35	707,10
Summa	166 000,00	91 300,00	231 046,45	26 253,55

KAD är inte en fristående enhet utan administreras och utses av Ålands kommunförbund.

Eftersom Mariehamn och Jomala inte är medlemmar i Ålands kommunförbund har kostnaderna för KAD urskilts, vilket innebär att deras andel av KAD:s kostnader avstäms i förhållande till budgeterade kommunandelar. Detta görs innan övriga kommuners andelar avstäms och skulder eller fordringar mot kommunerna bokas i förhållande till utfallet av Ålands kommunförbunds ekonomiska helhet.

SKATTEFÖRVALTNINGEN UPPGIFTER OM REDOVISNINGEN ENLIGT DEBITERING

N181

Kommuner

Skatt, som skall betalas				35 365 881 543							
Redovisade förv - och kap.inkomstskatt				35 300 000 000							
Skatteåterbäring sammanlagt				2 850 000 000							
Enhet	Landskap	Kommun	Namn	Kommunalskatt	Samfunds- skatteandel	*	Förvärvsinkomster	**	Samfundsskatt	Totalt	
LANK	21	035	Brändö	1 851 171	222 953	17,75	10 429 133	0,20	1 114 767	11 543 900	
LANK	21	043	Eckerö	3 062 282	62 706	18,50	16 552 878	0,20	313 532	16 866 410	
LANK	21	060	Finström	9 382 874	467 913	19,50	48 117 301	0,20	2 339 567	50 456 868	
LANK	21	062	Föglö	1 504 886	144 482	17,50	8 599 346	0,20	722 410	9 321 756	
LANK	21	065	Geta	1 301 326	7 620	18,50	7 034 194	0,20	38 100	7 072 293	
LANK	21	076	Hammarland	5 026 533	258 545	18,00	27 925 181	0,20	1 292 726	29 217 907	
LANK	21	170	Jomala	20 100 280	1 271 869	16,50	121 819 879	0,20	6 359 347	128 179 226	
LANK	21	295	Kumlinge	1 142 550	9 635	18,50	6 175 944	0,20	48 177	6 224 121	
LANK	21	318	Kökar	626 688	14 875	19,75	3 173 105	0,20	74 374	3 247 478	
LANK	21	417	Lemland	7 740 225	111 859	17,50	44 229 856	0,20	559 294	44 789 150	
LANK	21	438	Lumparland	1 394 544	43 114	19,50	7 151 507	0,20	215 568	7 367 075	
LANK	21	478	Mariehamn	45 623 287	5 155 181	17,00	268 372 279	0,20	25 775 905	294 148 184	
LANK	21	736	Saltvik	5 931 346	1 135 289	18,25	32 500 523	0,20	5 676 444	38 176 967	
LANK	21	766	Sottunga	370 988	13 139	18,00	2 061 042	0,20	65 694	2 126 736	
LANK	21	771	Sund	3 536 346	43 472	19,50	18 135 106	0,20	217 358	18 352 465	
LANK	21	941	Vårdö	1 418 547	32 311	19,00	7 466 038	0,20	161 554	7 627 592	
				110 013 871			629 743 310		44 974 818	674 718 129	
										252 390 718	

8. Underskrifter

Bokslutspåteckning

den / 2025

Thomas Mattsson (ordf)

Ann-Sofi Stjärnfelt (viceordf)

Marika Blomqvist

Bengt Karlsson

Henry Lindström

Anders T Karlsson

Pia Eriksson

Minna Hellström, förbundsdirektör

Revisorspåteckning

Över utförd revision har idag avgivits berättelse.

Mariehamn den / 2025

Robert Lindfors

Tage Silander

**FÖRTECKNING ÖVER BOKFÖRINGSBÖCKERNA OCH
VERIFIKATIONSSLAGEN SAMT FÖRVARINGSSÄTT**

Använda bokföringsböcker

Balansbok	Separat inbunden
Verifikationslista	Elektroniskt
Huvudbok	Elektroniskt

Hjälpböcker

Kundreskontra	Elektroniskt
Leverantörsreskontra	Elektroniskt
Lönebokföring	På papper

Verifikationsslag och förvaringssätt

Huvudbokföringsverifikat (memorial- och bankverifikat)	A1 - A86	Elektroniskt
Bokslutsverifikat	A87 - A89	Elektroniskt
Periodisering	H1 - H34	Elektroniskt
Försäljningsfakturor	B1- B51	Elektroniskt
Kundinbetalning	C1-C52	Elektroniskt
Leverantörsfakturor	D1 - D130	Elektroniskt
Lev.betalningar	E1-E128	Elektroniskt

Bokföringsmaterialet som arkiveras i elektronisk form i enlighet med HIM:s beslut 47/1998 är sparad på företaget Nova Alandia Ab:s, som sköter företagets bokföring, server vilken är belägen i Mariehamn. Övrigt bokföringsmaterial förvaras i företagets alt. Novas Alandia Ab:s utrymmen.

REVISIONSBERÄTTELSE 2024

Till förbundsstämman för Ålands kommunförbund kf

Vi har granskat kommunalförbundets förvaltning, bokföring och bokslut för räkenskapsperioden 1.1.-31.12.2024. Bokslutet omfattar kommunalförbundets balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys och noter till dem samt tablå över budgetutfall och verksamhetsberättelse.

Förbundsstyrelsens och övriga redovisningsskyldigas skyldigheter

Förbundsstyrelsen och övriga redovisningsskyldiga är ansvariga för kommunalförbundets förvaltning och skötseln av ekonomin under räkenskapsperioden. Förbundsstyrelsen och förbundsdirektören ansvarar för upprättandet av bokslutet och för att det ger en rättvisande bild av kommunalförbundets resultat, ekonomiska ställning, finansiering och verksamhet i enlighet med bestämmelser och föreskrifter om upprättande av bokslut. Förbundsstyrelsen och förbundsdirektören har i verksamhetsberättelsen redogjort för ordnandet av kommunalförbundets interna kontroll och riskhantering.

Förbundsstyrelsen och förbundsdirektören ansvarar även för ordnandet av intern kontroll och den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta ett bokslut som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns skyldighet

Vi har granskat räkenskapsperiodens förvaltning, bokföring och bokslut i enlighet med god revisionssed inom den offentliga förvaltningen för att upptäcka väsentliga felaktigheter och rapportera om dem som resultat av granskningen. Vid granskningen av förvaltningen har vi utrett huruvida medlemmarna i förvaltningsorganen och de ledande tjänsteinnehavarna för uppgiftsområdena verkat enligt lag. Vid granskningen av huruvida kommunalförbundets interna kontroll och riskhantering har ordnats på behörigt sätt har beaktats redogörelsen för dem i verksamhetsberättelsen. Vi skaffar oss en förståelse av den del av interna kontrollen som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga och för att uttala oss om ordnandet av den interna kontrollen, men inte för att uttala oss om effektiviteten i kommunalförbundets interna kontroll. Därtill har vi granskat riktigheten i uppgifterna som givits om grunderna för landskapsandelarna.

Vi har utfört granskningen för att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida förvaltningen sköts enligt lag och förbundsstämmans beslut. Bokföringen, principerna för upprättandet av bokslutet, dess innehåll och presentation har granskats i tillräcklig omfattning för att konstatera att bokslutet inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Granskningens resultat

Kommunalförbundets förvaltning har sköts enligt lag och förbundsstämmans beslut.

Kommunalförbundets interna kontroll och riskhantering har ordnats på behörigt sätt.

Uppgifterna som givits om grunderna för landskapsandelarna är riktiga.

Kommunalförbundets bokslut är upprättat enligt bestämmelser och föreskrifter om upprättande av bokslut. Bokslutet ger en rättvisande bild av räkenskapsperiodens resultat, ekonomiska ställning, finansiering och verksamhet.

Utlåtanden om godkännande av bokslutet och beviljande av ansvarsfrihet

Vi förordar att bokslutet godkänns.

Vi förordar att de redovisningsskyldiga beviljas ansvarsfrihet för den av oss granskade räkenskapsperioden.

Finström 15/9 2025

Robert Lindfors

Tage Silander